

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2021

Sisällys

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2021	1
YLEINEN OSA	3
Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyntä.....	4
Ohjelmakauden 2020-2024 teema.....	4
Säädösperusta.....	4
Toiminta koronapandemian aikana.....	4
Tarkastus	5
Riskinarviointi ja tarkastustiheys	5
Näytteenotto ja valvontaprojektit	6
Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	6
Valvonnan voimavarat ja niiden käyttö eri osa-alueille vuonna 2021	6
Terveysvalvonnan resurssit.....	7
Koulutussuunnitelma	8
Tietojärjestelmä.....	8
Varautuminen häiriötilanteisiin.....	8
Viestintä	8
Valvonnan maksullisuus.....	9
ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA	9
Yleistä.....	9
Tarkastusten sisällön määrittäminen	9
Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi	10
Hallinnollisten pakkokeinojen käyttö.....	11
Näytteenotto ja näytteen tutkiminen	11
Painopisteet vuonna 2021 ja valtakunnalliseen valvontaohjelmaan sisältyvät valvontaprojektit	12
Elintarvikevalvonta ja valvonnan suoritteet 2021.....	13

Suunnittelematon elintarvikevalvonta.....	13
TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA.....	14
Yleistä.....	14
Tarkastus.....	15
Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi	15
Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, mittaukset ja tutkimukset.....	16
Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.....	17
Painopisteet vuosina 2020-2024	18
Raportointi	18
TUPAKKALAIN MUKAINEN VALVONTASUUNNITELMA	19
Johdanto.....	19
Kunnan tupakkalain mukaiset valvontatehtävät	19
Valvonnan maksullisuus.....	20
Valvonnan painopistealueet	20
Tarkastukset ja pakkokeinot.....	21
Riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika	22
LIITTEET	23
Ympäristöterveysvalvonnan keskeiset toimenpiteet vuonna 2021.....	23
Tarkastussuunnitelmat vuodelle 2021.....	24
Lapin AVIn arviointi- ja ohjauskäynnin kehittämisehdotukset ja huomautukset.....	26
Rovaniemen ympäristölautakunnan vastaus Lapin aluehallintoviraston kehittämisehdotuksiin ja huomautuksiin	27

YLEINEN OSA

Keskusvirastot (Ruokavirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira) ohjaavat kuntia laatimaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontasuunnitelman. Valvontasuunnitelma perustuu

Rovaniemen kaupunki

Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto, PL 8216, 96101 Rovaniemi | +358 400 128 447 | terveystarkastaja@rovaniemi.fi

ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan ja siihen tulee olla kirjattuna ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueiden valvonta.

Valvontasuunnitelma vuodelle 2021 on laadittu koskemaan Rovaniemen, Ranuan, Pellon, Ylitornion ja Kolarin muodostamaa ympäristöterveydenhuollon seudullista yksikköä, Rovakaaren ympäristöterveydenhuoltoa. Valvontasuunnitelman tavoitteena on se, että toimialakohtaiset valvontaohjelmat ovat keskeisten perusteiden suhteen yhtenevät ja käytössä olevat voimavarat tulevat käytetyksi mahdollisimman tehokkaasti. Valvontaohjelma on edellytys valvonnasta perittävillä maksuilla.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon toimialojen valvontaviranomaisena toimii Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta.

Valvontasuunnitelman laatiminen ja hyväksyntä

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman laatimisessa on huomioitu eri lakien mukaiset keskusvirastojen ohjeet ja valvonnan painopistealueet, jotka sisältyvät keskusvirastojen laatimaan ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan, sekä paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne. Valvontasuunnitelman hyväksyy Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta.

Ohjelmakauden 2020-2024 teema

Koko ympäristöterveydenhuollon yhteisenä teemana ohjelmakaudella 2020-2024 on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö.

Säädösperusta

Elintarvikelaki (23/2006, muutos 1153/2016) 48 §

Tupakkalaki (549/2016) 84 §

Terveydensuojelulaki (763/1994, muutos 942/2016) 6 §

Toiminta koronapandemian aikana

Mm. Valtioneuvosto, ministeriöt, Valvira, Ruokavirasto, Lapin aluehallintovirasto, Kuntaliitto, terveysviranomaiset ja kunnat ohjaavat ympäristöterveydenhuollon ja sen valvontakohteiden toimintaa COVID-19 -pandemian aikana. Rovaniemen kaupunki on antanut työntekijöilleen vuonna 2020 etätyösuosituksen, joka jatkuu (vähintään) kesäkuun 2021 loppuun.

Suunnitelmallista valvontaa voidaan toteuttaa, tarvittaessa priorisoiden ja oman harkinnan mukaan, omaa tartuntatautiviranomaista tarvittaessa konsultoiden sekä asiantuntijalaitosten tilannekuva ja ajankohtaiset ohjeet huomioiden. Valvontaa voidaan tehdä tarkastuskäyntien lisäksi myös asiakirjatarkastuksina (kokonaan tai osittain), etäneuvotteluina tms.

Rovaniemen kaupunki

Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto, PL 8216, 96101 Rovaniemi | +358 400 128 447 | terveystarkastaja@rovaniemi.fi

Tarkastuskäyntejä voidaan tehdä, jos koronavirustartuntariski voidaan tarkastusten aikana hallita. Jos tarkastusten tekemistä joudutaan rajaamaan koronavirustilanteen takia, tehdään ensisijaisesti välttämättömät ja kiireelliset tarkastuskäynnit. Erityisryhmien (mm. vanhukset) käyttämien kohteiden kanssa priorisointia harkitaan vakavasti.

Ruokavirasto ja Valvira antavat ja ovat antaneet pandemian aikana ympäristöterveydenhuollon toimintaa koskien ohjeistuksia, joista viimeisimmät ovat:

Ruokavirasto

- 16.12.2020 Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten tekemä tarkastustyö Ruokaviraston ohjeistamalla sektoreilla COVID-19 epidemian aikana (*voimassa 31.3.2021 asti, päivitetään tarpeen mukaan*)

Valvira

- 7.5.2020 Yleisiä ohjeita terveydensuojeluviranomaiselle koronavirusepidemiassa (terveydensuojeluviranomaisten sisäiseen käyttöön)
- Suunnitelmallinen valvonta 2020 syksyllä koronavirustilanteessa

Tarkastus

Tarkastustoiminnalla selvitetään valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimuksenmukaisuutta. Valtakunnallisen valvontaohjelman eri lakeja koskevissa omissa valvontasuunnitelmissa määritellään tarkemmin tarkastusten sisältö. Osassa kohteita tehdään samanaikaisesti tarkastus koskien useampaa lakia. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Tarkastus voi sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveysthaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkä näytteenottokäynti ei ole tarkastus. Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus, joka annetaan asianomaiselle tiedoksi.

Riskinarviointi ja tarkastustiheys

Liitteenä oleviin toimialakohtaisiin tarkastussuunnitelmiin on kirjattu valvontakohteet tarkastusmäärineen. Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa on vuodesta 2020 alkaen määritelty vuosittain valvottavat kohteet riskiperusteisesti. Riskinarvioinnissa on huomioitu riskiluokka (Ruokaviraston ja Valviran riskiluokitus, kohdekohtaisesti Vatissa) sekä kohdekohtaiset riskitekijät.

Kohdekohtainen tarkastustiheys riippuu kohteen tosiasiallisista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava muu kohteessa tehtävä sisäinen valvonta, laadunvalvonta tai käyttötarkkailu ovat omiaan pienentämään riskiä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tiheyttä. Toisaalta toimijan laiminlyönnit tai toistuvasti kuluttajilta, viranomaisilta tai toisilta elinkeinonharjoittajilta tulleet toimintaa koskevat ilmoitukset voivat olla peruste nostaa tarkastustiheyttä (= kohdekohtainen riskinarviointi).

Riskinarvioinnilla on suuri merkitys ympäristöterveydenhuollon voimavarojen oikean kohdentamisen suunnittelussa. Voimavaroja kohdennetaan erityisesti niihin kohdetyyppeihin, joiden valvonta on edellisten vuosien aikana ollut vähäistä ja toiminnan riskit merkittävät.

Suunniteltujen tarkastusten lisäksi tarkastuksia tehdään myös muista syistä, esimerkiksi uusien valvontakohteiden tarkastukset ja valitusten perusteella.

Näytteenotto ja valvontaprojektit

Näytteenottosuunnitelma ja vuosittaiset valvontaprojektit on huomioitu toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa. Valvontaprojektit voivat olla valtakunnallisia, alueellisia tai omaa seutukuntaa koskevia. Toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa on näytteenottosuunnitelma. Tämän näytteenoton kustannukset kohdistuvat joko toiminnanharjoittajalle tai kunnalle (viranomaisnäytteet). Tulosten perusteella voidaan valvontaa kohdentaa tehokkaammin.

Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Ympäristöterveydenhuollon raportointi toteutetaan keskitetyn toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmän VATI:n sekä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän VYHA:n avulla.

Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta arvioi valvontasuunnitelman toteutumista vuosittain. Ympäristölautakunnan käsittelemä valvontasuunnitelman toteutuman arviointi toimitetaan VYHA:n kautta Lapin aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä. Aluehallintovirasto arvioi valvontasuunnitelmat ja niiden toteumat arviointi- ja ohjauskäyntien yhteydessä.

Arvioinnissa kuvataan suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus, tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan), valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen, voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus, toiminnan kehittämistarpeet sekä arviointi- ja ohjauskäynnit.

Arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa.

Valvonnan voimavarat ja niiden käyttö eri osa-alueille vuonna 2021

Vuonna 2021 ympäristöterveydenhuollon henkilöstövahvuus henkilötyövuosina on yhteensä 19,6 htv (terveysvalvonnan johtaja 1 htv, terveystarkastajat 6 htv, kaupungineläinlääkärit 10,6 htv, toimistosihteeri 1 htv ja eläintenhoitaja 1 htv). Vakituksia vakansseja on yhteensä 20,6 htv, joista yksi terveystarkastajan virka on jätetty Rovaniemen kaupungin YT-menettelyjen johdosta vuonna 2019 täyttämättä. Eläinlääkinnässä osa henkilöstöstä tekee osa-aikaista työtä, jota on kompensoitu osittain sijaisilla. Tästä johtuen kokonaishenkilömäärä on ympäristöterveydenhuollossa yhteensä 22 hlö.

Rovaniemen kaupunki

Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto, PL 8216, 96101 Rovaniemi | +358 400 128 447 | terveystarkastaja@rovaniemi.fi

Tehtävänimike	Vastuualue	Henkilötyövuodet
Terveysvalvonnan johtaja 1 htv	hallinto ja johtaminen	1,0 htv
Terveystarkastajat 6 htv	terveydensuojelu	4,3 htv
	elintarvikevalvonta	1,7 htv
	tupakka- ja lääkelain valvonta	0,2 htv
Eläinlääkärit 10,6 htv	eläinlääkintä	8,6 htv
	valvontaeläinlääkäri	1,6 htv
	esimiestehtävät	0,4 htv
Toimistosihteeri 1 htv	hallinto	1,0 htv
Eläintenhoitaja 1 htv	eläinlääkintä	1,0 htv
Yhteensä käytettävissä		19,6 htv

Terveysvalvonnan johtaja, terveystarkastajat, valvontaeläinlääkärit sekä toimistosihteeri työskentelevät yhdessä toimipisteessä Rovaniemellä. Eläinlääkintähuollon toimipisteet sijaitsevat jokaisessa kunnassa. Ranualla, Pellossa ja Kolarissa työskentelee yksi kaupungineläinlääkäri, Ylitorniolla kaksi osa-aikaista ja Rovaniemellä kuusi kaupungineläinlääkäriä osa-aikaisesti neljää virkaa hoitaen. Kaksi Rovaniemen viroista sisältää yhteistyökuntien sijaistusvelvollisuuden.

Terveysvalvonnan resurssit

Terveystarkastajien työpanosta on käytettävissä yhteensä 6 henkilötyövuotta, josta käytetään elintarvikevalvontaan noin 27 %, terveydensuojelun valvontaan 69 % sekä tupakkalain ja lääkelain valvontaan yhteensä noin 3 %.

Terveysvalvonnan resurssit ovat jo vuosia riittämättömät valvonnan tarpeeseen nähden ja vuonna 2019 tehty yhden viran vähennys heikensi tilannetta entisestään. Resurssit eivät riitä valvonnan suorittamiseen vaatimusten mukaisesti. Valvontasuunnitelman liitteenä olevassa tarkastussuunnitelmassa on esitetty resurssien mukainen valvontamäärä sekä valvonnan tarve. Lisäksi suunnitelman liitteeseen on listattu suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle resurssien puutteen takia toistaiseksi jätettävät valvontakohteet.

Koulutussuunnitelma

Ammattitaidon ylläpitämiseksi henkilökunta pyrkii hankkimaan lisäkoulutusta sekä pysymään ajan tasalla uudesta lainsäädännöstä ja käytännöistä osallistumalla voimavarojen mukaan alan koulutukseen. Lisäksi terveystarkastajat käyvät erikoistumisaiheidensa mukaisissa koulutuksissa.

Tietojärjestelmä

Kaikki kohteet ja erilaiset toimenpiteet kirjataan kohdekohtaisesti ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään. Lausunto- ja tarkastuspyynnöt sekä vireille tulevat ilmoitukset, hakemukset jne. kirjataan myös Rovaniemen kaupungin asianhallintajärjestelmään CaseMiin diaari- ja päätösnumeron saamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon sähköinen ilmoitusjärjestelmä ilppa otettiin valtakunnalliseen käyttöön 17.11.2020. Toiminnanharjoittajat voivat tehdä lakisäätteiset elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaiset ilmoituksensa (toiminnan aloittaminen, muuttaminen, lopettaminen, yrittäjän vaihtuminen) nyt Rovakaaren ympäristöterveydenhuoltoon sähköisesti ilppa-palvelun kautta. Ilmoitukset tulevat ilpasta käsiteltäväksi suoraan Vati-järjestelmään, mikä nopeuttanee jatkossa ilmoitusten käsittelyä.

Varautuminen häiriötilanteisiin

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollolla on koko yhteistoiminta-aluetta koskeva lakisäätäinen valmiussuunnitelma ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten (laadittu 31.12.2014, päivitetty viimeksi 31.12.2020). Ympäristöterveydenhuollon varautumistoimenpiteitä ovat mm. valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, kouluttautuminen ja valmiusharjoitukset.

Valtioneuvosto on antanut asetuksen elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä ([1365/2011](#)). Asetuksen mukaisesti Rovaniemen kaupungin sekä Ranuan, Ylitornion, Pellon ja Kolarin kuntien epidemiaselvitystyöryhmiin on Rovakaaren ympäristöterveydenhuollosta nimetty jäseniksi terveysvalvonnan johtaja, kunnassa toimiva praktikkoeläinlääkäri ja yksi terveystarkastaja. Selvitysryhmiin kuuluvat lisäksi kuntien terveydenhuollon edustajat, vesilaitoksen edustaja sekä tarvittaessa muita asiantuntijoita. Rovakaaren ympäristöterveydenhuollolla on nimetyt edustajat myös kaupungin pandemiatyöryhmässä (Pandemiatyöryhmän nimeämispäätös 12.3.2020 § 23 ja Pandemiatyöryhmän kokoonpanon päivittäminen 8.1.2021 § 1, Rovaniemen kaupunginjohtaja).

Viestintä

Tiedottaminen hoidetaan paikallisesti Rovaniemen kaupungin internet-sivujen ja sosiaalisen median kanavien sekä Lapin Radion ja Lapin Kansa- ja Uusi Rovaniemi -lehtien kautta. Ranualla, Pellossa, Ylitorniolla ja Kolarissa tiedotetaan vastaavasti tarvittaessa kuntien internet-sivujen sekä kuntien tiedottamiseen valittujen paikallislehtien kautta (Ylitornio ja Pello: Meän Tornionlaakso, Ranua: Kuriiri,

Rovaniemen kaupunki

Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto, PL 8216, 96101 Rovaniemi | +358 400 128 447 | terveystarkastaja@rovaniemi.fi

Kolari: Lounais-Lappi ja Kuukeli). Tarvittaessa tiedotetaan myös muiden viestimien kautta. Viestintää harjoitetaan myös jokaisella tarkastuskäynnillä huoneistokohtaisesti sekä ympäristöterveydenhuollon toimistossa tapahtuvilla asiakaskäynneillä. Tiedotusta pyritään tehostamaan luomalla kontakteja toimijoiden kanssa yhteistyössä toimiviin tahoihin sekä ympäristöterveydenhuollon toimialojen kohderyhmien erityisellä koulutuksella ja opastuksella mahdollisuuksien mukaan. Häiriötilanneviestintä toteutetaan valmiussuunnitelman mukaisesti.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon palvelut on kuvattu palvelutietovarantoon (PTV) ja julkaistu Suomi.fi -palvelussa ns. KaPA-lain velvoitteen mukaisesti (Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista 571/2016). Rovaniemen kaupungin ja Ranuan kunnan verkkosivustot on myös PTV-integroitu. PTV-kuvauksia on päivitettävä säännöllisesti.

Valvonnan maksullisuus

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on hyväksytty Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunnassa viimeksi 27.3.2019. Taksa kattaa mm. kaikki ne toimenpiteet (suunnitelmallisista tarkastuksista, näytteenotosta sekä tutkimuksista), joista kunta lainsäädännön mukaan voi periä maksun. Maksu peritään myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonnasta, kun määräysten antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen. Kertyneet tulot kohdistetaan ympäristöterveydenhuollon valvonnan voimavarojen kehittämiseen.

ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

Yleistä

Kunnan tulee laatia elintarvikelain 23/2006 (muutos 1153/2016) 48 §:n mukaisesti säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Tarkastusten sisällön määrittäminen

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon suorittamasta elintarvikevalvonnasta noin 75 % on elintarvikehuoneistojen säännöllistä ja ennalta suunniteltua tarkastustoimintaa. Ruokaviraston ohjeen Elintarvikehuoneiston riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen (10503/3) mukaiset kohdetyyppikohtaiset tarkastustiheydet ovat 0,2 – 3 kertaa vuodessa riskiluokituksesta riippuen.

Valvonnassa käydään läpi elintarvikehuoneiston toiminta, tilat ja omavalvonta. Seuranta- tai jälkitarkastuksessa varmistetaan, että aikaisemmin todetut epäkohdat on poistettu ja korjauskehotuksia tai määräyksiä on noudatettu. Tarkastuksia voidaan tehdä myös asiakirjatarkastuksina, jolloin

Rovaniemen kaupunki

Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto, PL 8216, 96101 Rovaniemi | +358 400 128 447 | terveystarkastaja@rovaniemi.fi

elintarvikehuoneiston toimintaa arvioidaan toimitettujen asiakirjojen perusteella. Em. suunnitelmalliset tarkastukset tehdään Ruokaviraston Oiva-arviointiohjeiden mukaisesti ja valvontatiedot julkistetaan www.oivahymy.fi -sivustolla.

Ruokaviraston 16.12.2020 tarkastustyöstä COVID-19 epidemian aikana antaman ohjeen mukaan kaikkia tarkastuskäyntejä voidaan tehdä, jos koronavirustartuntariski voidaan tarkastusten aikana hallita. Jos tarkastusten tekemistä joudutaan rajaamaan koronavirustilanteen takia, tehdään ensisijaisesti välttämättömät ja kiireelliset tarkastuskäynnit. Näitä ovat mm. ruokamyrkytysten ja -epidemioiden selvitykset, muiden elintarvikevaaratilanteiden ja takaisinvetojen hoito, valitukset ja vakavat lainrikkomisepäilyt sekä elintarvikkeiden tuontiin liittyvät tarkastukset ja vientitodistukset.

Tilanteen salliessa tehdään riskiperusteisesti sellaisia tarkastuskäyntejä, joissa riski koronatartunnan leviämiseen arvioidaan olevan pieni tai riski voidaan hallita esim. suojarusteita käyttämällä.

Tarkastuksen suunnittelussa ja toteutuksessa on huomioitava:

- tarkastuksista voidaan tarvittaessa sopia etukäteen
- tarkastuksilla painotetaan elintarvikeeturvallisuuden kannalta ensisijaisia asioita
- tarkastusta suositellaan täydennettävän etätarkastuksella sellaisten asioiden osalta, jotka sen mahdollistavat
- tarkastus tehdään niin, että paikan päällä ollaan mahdollisimman lyhyt aika ja osa tarkastuksesta voidaan tehdä etänä
- tarkastukseen tarvittavat asiakirjat pyydetään mahdollisuuksien mukaan sähköisesti tarkastettavaksi
- yhteenveto ja neuvonta toimijan kanssa voidaan tarvittaessa toteuttaa puhelimitse tarkastuskäynnin jälkeen

Normaalisti suuri osa tarkastuksista tehdään ilman ennakkovaroitusta. Omavalvontasuunnitelmaa ja sen toimivuutta arvioidessa on kuitenkin elintarvikehuoneiston omavalvonnasta vastuussa oleva henkilö oltava paikalla, joten tällainen käynti sovitaan ennakkoon. Tarkastuksen perusteella voidaan tarvittaessa järjestää toimijan kanssa neuvottelu.

Säännöllisen elintarvikevalvonnan ulkopuolista valvontaa ovat em. välttämätön ja kiireellinen valvonta sekä mm. tori- ja tilapäismyynnin valvonta.

Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi

Elintarvikehuoneistojen ja eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten tarkastusten sisältö ja tiheys riippuu arvioidusta riskistä sekä harjoitetun toiminnan laajuudesta ja laadusta. Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa on vuodesta 2020 alkaen määritelty vuosittain valvottavat kohteet riskiperusteisesti. Riskinarvioinnissa on huomioitu riskiluokka (Ruokaviraston riskiluokitus, kohdekohtaisesti Vatissa) sekä kohdekohtaiset riskitekijät. Kohdekohtaisessa riskinarvioinnissa

Rovaniemen kaupunki

Rovakaaren ympäristöterveydenhuolto, PL 8216, 96101 Rovaniemi | +358 400 128 447 | terveystarkastaja@rovaniemi.fi

huomioidaan mm. aiemman valvonnan tulokset ja toiminnanharjoittajan omavalvonta. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella voidaan tarkastustiheyttä nostaa tai alentaa 50 % Ruokaviraston ohjeen (10503/3) mukaiseen tarkastustiheyteen verrattuna. Käytännössä kuitenkin Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa on kohdemäärään nähden niin riittämättömät resurssit, että kohteiden tarkastustiheys alenee merkittävästi enemmän.

Hallinnollisten pakkokeinojen käyttö

Valvonnassa sovelletaan Eviran 9.3.2009 julkaistua pakkokeino-opasta (Eviran ohje 100011/1).

Näytteenotto ja näytteen tutkiminen

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta. Kunnan valvontaviranomaisen näytteenottoon kuuluvat omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi tarkastuskohtaisesti otetut näytteet, ruokamyrkytysten selvittämiseksi otetut näytteet, valitusnäytteet sekä projekteihin kuuluvat näytteet.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto

Näytteenottoon vaikuttaa yrityksen omavalvonnan toimivuus, yrityksen itsensä ottamien omavalvontanäytteiden määrä ja näytetulokset. Myös yrityksen korjaavat toimenpiteet näytetulosten ollessa huonoja sekä korjaavien toimenpiteiden toimivuuden varmistus uusintänäyttein vaikuttavat kunnan toimesta otettavaan näytteenottoon.

Elintarvikehuoneistoista otetaan suunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä näytteitä harkinnan perusteella tuotteista tai tuotantoympäristöstä. Näytteistä tutkitaan suppea mikrobiologinen laatu sekä mahdollisesti toiminnasta riippuen myös *Salmonella*- ja/tai *Listeria monocytogenes* -bakteerit tuotteista ja/ tai tuotantoympäristöstä. Tuotantoympäristön puhtaustason arvioimiseksi voidaan tarkastuksilla tehdä myös heti luettavia pikatestejä.

Viranomaisnäytteenottoon vaikuttaa merkittävästi elintarvikehuoneiston omavalvontajärjestelmän toimivuus ja järjestelmään sisältyvän näytteenotto-ohjelman toteutuminen. Mikäli viranomaisnäytteitä otetaan korvaamaan toimijan puutteellista omavalvontanäytteenottoa, näytteenotto ja tutkimukset toteutetaan toimijan kustannuksella.

Eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevissä hyväksytyissä laitoksissa tuotenäytteitä otetaan viranomaisnäytteinä vuosittain toimijan kustannuksella toimijan omavalvontaan kuuluvan näytteenoton lisäksi. Viranomaisnäytteenä otettavista näytteistä tutkitaan erityisesti tautia aiheuttavia patogeenebakteereja, kuten *Salmonella* ja *Listeria monocytogenes*.

Ruokaviraston esittämä painopiste vuodelle 2021 "Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa" otetaan eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitoksien suunnitelmallisessa valvonnassa huomioon kohdistamalla kaikkiin laitoksiin vuoden 2021 valvonnassa erityistä puhtauden seurantaa mm. tutkimalla tuotantoympäristöstä viranomaisnäytteinä listeriaa ja/tai yleistä puhtautta pikatestein. Näytteiden tutkimus- ja materiaalikustannukset peritään toimijoilta.

Resursseja varataan valitus-, ruokamyrkytys- ja vesiepidemianäytteitä varten. Viranomaisnäytteet tutkitaan laboratorioissa, joka täyttää kansainvälisen standardin SFS 17025 vaatimukset akkreditoidulla tai arvioiduilla menetelmillä. Näytteiden tutkimisessa hyödynnetään seuraavia laboratorioita:

- ScanLab Oy, Tutkijantie 4 F, 90590 Oulu.
elintarvikelaboratorio@ouka.fi, puh. 044 703 67 55
- Eurofins Ahma Oy, Teollisuustie 6, 96100 Rovaniemi, puh.040 1333 800 (vesitutkimukset)
- Ruokavirasto, Mustialankatu 3, 00790 Helsinki, puh. 029 530 0400

Painopisteet vuonna 2021 ja valtakunnalliseen valvontaohjelmaan sisältyvät valvontaprojektit

Ruokavirasto on määritellyt elintarvikeketjun valvonnan kehittämisteemat, painopisteet ja toimenpiteet vuosille 2021-2024.

Ruokaviraston ohjelmassa kunnille esitetyt toimenpiteet vuonna 2021:

Kehittämisteema: Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio

- **Painopiste: Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa**
  - Toimenpide: Kunta toteuttaa kohteissa painotettua valvontaa (kunnossapito, puhtaanapito, markkinointi sekä valtakunnallinen suolan ja ravintoarvomerkintöjen valvontaprojekti)
  - Toimenpide: Kunta osallistuu painotetun valvonnan suunnitteluun (lämpötilavalvonta, jäljitettävyyden takaisinedot)
- **Painopiste: Valvojan työkalupakki**
  - Toimenpide: Kunta osallistuu suunnitteluun ja hyödyntää valvonnassaan
- **Painopiste: Kohteet valvonnan piiriin**
  - Toimenpide: Kunta osallistuu suunnitteluun ja tarkastaa aktiiviset kohdetoiminnot, esim. ensisaapumispaikka ja koronan myötä muuttuneet toiminnot
- **Painopiste: Sähköisen asioinnin kehittäminen**
  - Toimenpide: Kunta osallistuu Vatin jatkuvaan kehittämiseen

Kehittämisteema: Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä

- **Painopiste: Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen**
  - Toimenpide: Kunta osallistuu suunnitteluun ja yhteistyötapaamisiin

- **Painopiste: Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa 2020-2022**

- Toimenpide: Kunta suunnittelee, toteuttaa painotettua valvontaa

Kehittämisteema: Valmius ja kriisinhallinta

- **Painopiste: Pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa**

- Arvioi omaa toimintaansa, päivittää oman valmiussuunnitelmansa

Vuonna 2021 osallistutaan mahdollisuuksien mukaan Ruokaviraston ja aluehallintoviraston koordinoimiin elintarvikevalvontaprojekteihin.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon omaksi painopisteeksi on elintarvikevalvonnassa vuonna 2020-2021 sovittu vähäisiä määriä jääpaloja käyttävien elintarvikehuoneistojen jääpala valmistuslaitteiston pintapuhtauden tutkiminen pikamenetelmällä suunnitelmallisten Oiva-tarkastusten yhteydessä. Toimijalta peritään näytteenotosta materiaalikustannukset, mikäli toimija ei ole itse tutkinut laitteiden pintapuhtautta tai jääpalojen hygieenistä laatua omavalvonnassaan.

Elintarvikevalvonta ja valvonnan suoritteet 2021

Liitteissä olevassa elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelmassa on esitetty elintarvikevalvonnan suunnitellut tarkastukset Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon alueella vuonna 2021. 1 htv:n vähennys terveystarkastuksissa vaikuttaa elintarvikevalvonnan kattavuuteen siten, että elintarvikevalvontakohteista suunnitellaan tarkastettavan alle viidenneksen osuus aiempaan neljännekseen verrattuna. Ruokaviraston määrittelemien elintarviketurvallisuuden mittareiden tavoitetasojen mukaan yhden henkilötyövuoden tarkastustavoite on 130 tarkastusta / vuosi. Pitkien välimatkojen takia Ruokaviraston tavoitetaso on Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa epärealistinen.

Suunnittelematon elintarvikevalvonta

Suunnittelematonta elintarvikevalvontaa ovat ennalta arvaamattomat tilanteet, toimijoiden ohjaus ja neuvonta, henkilökunnan kouluttautuminen ja erilaiset selvitykset jne. Ennalta arvaamattomat valvontatehtävät ovat uusien elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittely ja tarkastus, elintarvikelain piiriin kuuluvan muun ilmoituksenvaraisen toiminnan ilmoitusten käsittely, eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitosten hyväksyminen, erilaiset terveystilanteet (pääasiassa ruokamyrkytykset), asiakasvalitukset ja torien elintarvikemyynnin valvonta.

TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

Yleistä

Kunnan tulee terveydensuojelulain (763/1994, muutos 942/2016) mukaan laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Rovakaaren Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelun valvontasuunnitelma vuodelle 2021 on laadittu terveydensuojelulain 6 §:n ja Valviran laatiman valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman 2020-2024 mukaisesti. Suunnitelmassa on huomioitu STM:n ja Valviran terveydensuojeluviranomaisille/ympäristöterveydenhuollolle antamat koronavirustilanteeseen liittyvät ohjeet.

Suunnitelmassa tulee ohjelman mukaan huomioida valvontatehtävien lisäksi muut tehtävät, kuten ilmoitusten ja hakemusten käsittely, häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja häiriötilanteiden harjoittelemineen, epidemiaselvitykset, asumisterveysasiat, asiakasyhteydenotot ja niihin liittyvät toimet, lausunnot muille viranomaisille, toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana sekä toiminnan kehittäminen. On myös varauduttava siihen, että mm. VATI-tietojärjestelmän kehittämistyö vaikuttaa valvontayksiköiden toimintaan ohjelmakauden aikana.

Useimmat terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet vaativat joko viranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksenvaraisia. Terveysuojeluviranomainen antaa ilmoituksen käsittelystä todistuksen tai tekee hakemusta koskevan päätöksen, jolloin toiminta pääosin tulee suunnitelmallisen valvonnan kohteeksi. Myös ne terveydensuojelulain mukaiset toiminnot, jotka eivät ole olleet ilmoitusvelvollisuuden piirissä tai joilta ei ole edellytetty hyväksyntää (talousvettä toimittava laitos) ennen nykyistä terveydensuojelulakia, kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Näiltä kohteilta on perusteltua vaatia ilmoitus, mikäli esim. toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia. Terveysuojeluviranomaisella on aina myös mahdollisuus riskinarvioinnin perusteella pyytää ilmoitus TsL 13 §:n 1 mom. 6 kohdan mukaisesta toiminnasta ja ottaa toiminta suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Suunnitelmallisesta valvonnasta peritään maksu Rovakaaren ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti. Ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä peritään hyväksytyyn maksutaksan mukainen käsittelymaksu; em. ilmoituksen ja hakemuksen perusteella annettujen määräysten valvonnasta peritään käytetyn työajan mukainen maksu. Terveyshaitan toteamiseksi tehty ensimmäinen tarkastuskäynti on maksuton. Muun tahon kuin viranomaisen pyytämästä lausunnosta tai selvityksestä peritään maksu todellisten kustannusten mukaan. Muu ei-suunnitelmallinen valvonta on maksutonta.

Julkisissa tiloissa kuten kouluissa, päiväkodeissa ja sosiaalialan huoneistoissa tapahtuvat tarkastuskäynnit eri syistä aiheutuvan terveyshaitan arvioimiseksi on katsottu vuodesta 2020 lähtien suunnitelmalliseksi valvonnaksi, josta peritään taksan mukainen maksu. Näissä valvontakohteissa ei siten tehdä enää erillistä valvontakäyntiä kyseisellä tarkastuskaudella. Seuraavan suunnitelmallisen valvontakäynnin ajankohta määräytyy riskinarvioinnin perusteella.

Tarkastus

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on viime kädessä selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Mikäli tarkastuksella todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, antaa terveydensuojeluviranomainen tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset. Tarkastus voidaan tehdä kokonaan tai osittain myös asiakirjatarkastuksena.

Valvira on viimeksi syksyllä 2020 päivittänyt antamiaaan valvontaohjeita koronavirustilantessa. Valviran mukaan suunnitelmallista valvontaa voidaan toteuttaa, tarvittaessa priorisoiden ja oman harkinnan mukaan, omaa tartuntatautiviranomaista tarvittaessa konsultoiden ja asiantuntijalaitosten tilannekuva ja ajankohtaiset ohjeet huomioiden. Erityisryhmien käyttämien kohteiden kanssa priorisointia voidaan edelleen joutua paikallisesti vakavasti harkitsemaan. Erityisesti on huomioitava riskit ja kiinnitettävä huomiota mahdollisiin suojainohjeisiin.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus, jossa huomioidaan muun muassa toimialakohtaiset ohjeet. Valvira on laatinut yhteistyössä valvontayksiköiden kanssa Vati-tarkastuslomakepohjat terveydensuojelulain suunnitelmallista valvontaa varten. Lomakkeet on päivitetty 2020 aikana ja ne on tarkoitettu ottaa käyttöön 2021 alusta. Lomakkeet ovat täytettävissä Vati-tietojärjestelmässä. Tarkastuslomakkeiden käytöllä yhtenäistetään valvontaa valtakunnallisesti.

Valvontakohdetyypin tarkastukseen käytettävän ajan arvioimiseksi on otettu huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuksen kirjaaminen tietojärjestelmään ja tarkastuskertomuksen laatiminen.

Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi

Valvira keskusviranomaisena on valtakunnallisessa valvontaohjelmassaan jakanut suunnitelmallisen valvonnan kohteet kolmeen riskiluokkaan. Riskiluokkien perusteella on valtakunnallisessa valvontaohjelmassa määritetty alustava tarkastustiheys. Valvontayksiköiden tulee kuitenkin arvioida riskejä kohdekohtaisesti. Kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella valvontakohteen suunnitelman mukaista tarkastustiheyttä voidaan tarvittaessa lisätä tai vähentää. Säännöllisen valvonnan vähimmäistarkastustiheys Valviran mukaan on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein. Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat mm. altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, vanhuksat, sairaat), altistava tekijä, altistuksen kesto ja/tai toistuvuus, aiemman valvonnan tulokset ja toiminnanharjoittajan omavalvonta. Terveydensuojelulaissa on otettu erilaisten toimintojen ja

huoneistojen osalta riskit huomioon siten, että laissa luetellut toiminnot ja huoneistot on saatettu ilmoituksenvaraisuuden piiriin (TSL 13 §) ja talousvettä toimittavat laitokset ennakkohyväksynnän piiriin (TSL 18 §). Valvira on julkaissut terveydensuojelun valvontaohjeiston, jossa on ohjeita valvontatarpeen arvioinnista.

Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa on vuodesta 2020 alkaen määritelty vuosittain valvottavat kohteet riskiperusteisesti. Riskinarvioinnissa on huomioitu riskiluokka (Valviran riskiluokitus, kohdekohtaisesti Vatissa) sekä edellä mainitut kohdekohtaiset riskitekijät.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, mittaukset ja tutkimukset

Talousvesien, uima- ja allasvesien laadun valvonta on osa suunnitelmallista valvontaa.

Talousveden laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (1352/2015) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (401/2001) pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista.

Talousvesinäytteet otetaan terveystarkastuksen ja vesilaitoksen laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Talousvettä toimittavan laitoksen näytetulokset raportoidaan vedenjakelualueen tarkkuudella.

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (710/2014) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM:n asetusta (711/2014) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan.

Yleisistä uima-altaista näytteet otetaan laitospöytäkirjassa valvontatutkimusohjelmassa olevan näytteenottosuunnitelman mukaisesti.

Uimarantojen uimavesinäytteet otetaan ympäristöterveydenhuollon laatiman näytteenottosuunnitelman/seurantakalenterin mukaisesti.

Talous- ja uimavesinäytteiden oton voi Valviran ohjeistuksen mukaan suorittaa muukin kuin terveydensuojeluviranomainen. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on kuitenkin varmistettava näytteiden ottajan pätevyys. Näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet.

Suosittelavinta olisi, että näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi (erikoistumisalana talous- ja uimavedet), mutta näytteenottajan pätevyys voidaan katsoa riittäväksi

myös silloin, kun toiminnanharjoittajan näytteenottajalla on voimassa oleva vesityökortti (talous- tai uimavesi) ja riittävästi kokemusta oman alansa näytteenotosta sekä mieluiten perehdytys sertifioidin suorittaneen henkilön toimesta. Ulkopuolisen asiantuntijan (esim. laboratorio) pätevyys voidaan katsoa riittäväksi silloin, kun näytteenottajalla on ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi (erikoistumisalana talous- ja uimavedet).

Sisäilmatutkimuksen voi terveydensuojeluviranomainen teettää vain terveydensuojelulain 49 §:n mukaisilla ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Nämä henkilöt ovat STM:n nimeämän toimijan sertifioidia henkilöitä (säädetään tarkemmin ns. asumisterveysasetuksessa 545/2015). Kunnan viranomaisen ei enää tarvitse itse arvioida ulkopuolisen asiantuntijan pätevyyttä.

Jos näytteenoton suorittaa terveystarkastaja, laskutetaan toimijaa näytteenotosta ympäristöterveydenhuollon hyväksytyyn maksutaksan mukaisesti. Terveydensuojelulain 26-27 §:n mukaisen terveystarkastajan toteamiseksi tehdystä mittauksesta ja näytteenotosta peritään kustannusten mukainen maksu maksutaksan mukaisesti.

Terveyshaitan arvioimiseksi tarvittavat melumittaukset tullaan edelleen vuonna 2021 ohjaamaan ns. suuntaa antavia mittauksia lukuun ottamatta ulkopuolisen asiantuntijan tehtäväksi.

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan omavalvonnan toimivuuden ja siivouksen tehokkuuden tarkistamiseen puhtausnäyttein. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa mm. päiväkotien leluista ja pinnoista, saunoista, pesutiloista, wc-tiloista, kauneushoitoloista (esim. välineet) ja muista ihonkäsittelyhuoneistoista (välineet, tekstiilit). Myös sisäilman laatua voidaan tarvittaessa selvittää erilaisilla näytteenotoilla ja mittauksilla.

Ympäristöterveydenhuolto pyrkii ohjaamaan mahdollisuuksien mukaan näytteenoton henkilöresurssien säästämiseksi ulkopuoliselle näytteenottajalle.

Näytteenottosuunnitelma

Valvontasuunnitelman mukainen näytteenotto vuodelle 2021:

- Talousveden valvontatutkimusohjelman mukaisia näytteitä n. 300
- Uima-allasvesinäytteitä n. 80
- Uimarantavesinäytteitä n. 75
- Terveystarkastajan olojen valvonnan yhteydessä puhtausnäytteitä n. 50

Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Eurofins Ahma Oy, ScanLab Oy, Ramboll Analytics, Nab Labs Oy, Terveystarkastajan ja hyvinvoinnin laitos THL, Työterveyslaitos Kemian laboratorio sekä Turun yliopiston aerobiologian laboratorio.

Viranomaisvalvontaa varten otetut näytteet on tutkittava Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Vesivälitteisten epidemioiden yhteydessä voidaan käyttää myös muita kuin Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita, esimerkiksi tutkittaessa patogeeneja.

Painopisteet vuosina 2020-2024

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukevat terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen.

Valviran kunnille asettamat painopisteet 2020-2024:

Omavalvonnan tukeminen (Omavalvonta koskee kaikkia toimijoita, TsL 2 §)

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Toiminnanharjoittajien tukeminen tunnistamaan riskejä, joista voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa.
- Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynnillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä lyhyellä kyselyllä.
- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja -hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja valvontatutkimusohjelman päivittäminen.

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Viranomaisyhteistyön maankäytön kaavojen ja uusien rakennuslupien tekemisessä tuomalla terveydensuojelun näkökulma kehittämiseen.
- Tuomalla maankäyttöön ja rakentamiseen asiantuntijatietoa terveyteen vaikuttavista tekijöistä
- Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämässä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä.
- Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä.
- Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset.

Raportointi

Yleisessä osiossa kuvatun VATI-raportoinnin lisäksi yli 1000 m³ päivässä talousvettä toimittavien laitosten ja EU-uimarantojen uimavesien tiedot toimitetaan aluehallintovirastolle talousvesien osalta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja uimavesien osalta syyskuun loppuun mennessä Valviran taulukoilla tai VATI-järjestelmän kautta Valviran ohjeistuksen mukaisesti.

TUPAKKALAIN MUKAINEN VALVONTASUUNNITELMA

Johdanto

Tupakkalain (549/2016) 84 §:n mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmassa otetaan huomioon Valviran laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma (TupL 83 §) paikallisten tarpeiden mukaisesti. Valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa. Aluehallintovirasto arvioi alueensa valvontasuunnitelmat ja niiden toteutumista.

Valvontasuunnitelmaan kirjataan tupakkalain säännöllinen valvonta, joka on mahdollista suunnitella etukäteen. Suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat esimerkiksi:

- tupakointilalliset ravintolat ja ravitsemisliikkeet
- tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäis- ja tukkumyyntipaikat

Kunnan on lisäksi varattava riittävästi työaika- ja henkilöresursseja tupakkalain säännöllisen valvonnan lisäksi myös muuhun tupakkalain valvontaan. Tällaista muuta valvontaa voivat olla erilaiset yllättävät valvontatapaukset, joita ei ole mahdollista sisällyttää etukäteen valvontasuunnitelmaan.

Suunnittelemattomat valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla on epäily tupakkalain säännösten rikkomisesta. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa tai tupakointikieltojen rikkomista. Voimavaroja edellyttävät myös kunnan viranomaisten toiminta tupakkalain asiantuntijoina, vähittäismyyntilupahakemusten käsittely sekä tupakkalain 79 §:n mukaisten tupakointikieltojen valmistelu lautakuntakäsittelyä varten. Tupakkalain mukaisen valvonnan yhteydessä tehdään myös lääkelain mukaista nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvontaa (Läkelaki 395/1987, muutos 22/2006).

Kunnan tupakkalain mukaiset valvontatehtävät

Tupakkalain 8 §:n mukaan kunta valvoo alueellaan:

- 1) tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakointivälineiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä ja muuta luovuttamista sekä omavalvontaa koskevien säännösten noudattamista;
- 2) tupakkalaissa säädettyjen markkinointi- ja esilläpitokieltoja koskevien säännösten noudattamista;
- 3) tupakointikieltoja ja -rajoituksia koskevien säännösten noudattamista.

Tupakkalain 44 § 1 momentin mukaan tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Myös em. tuotteiden tukkumyynnistä on tehtävä ilmoitus kunnalle (50 §).

Kunnan alueella tupakkalain mukaisista tehtävistä huolehtii kunnan määräämä toimielin. Rovaniemen kaupungissa sekä Ranuan, Pellon, Kolarin ja Ylitornion kunnissa tupakkalain mukaisena toimielimenä toimii Rovaniemen kaupungin ympäristölautakunta. Toimielin voi siirtää toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle. Valvontasuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaansa toimielimellä ei kuitenkaan ole oikeutta siirtää viranhaltijalle.

Valvonnan maksullisuus

Tupakkalain 90 § mukaan kunnan on perittävä hyväksymänsä taksan mukainen maksu tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntilupaa koskevan hakemuksen ja tukkumyynti-ilmoituksen käsittelystä, nikotiininesteen vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen käsittelystä sekä 79 §:ssä tarkoitetun tupakointikieltoa koskevan hakemuksen käsittelystä. Kunnan on myös perittävä em. vähittäismyyntiluvan haltijalta ja tukkumyynti-ilmoituksen tehneeltä taksan mukainen vuosittainen myyntipistekohtainen valvontamaksu.

Valvonnan painopistealueet

Tupakkalain valvonnan painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan mahdollisista lainsäädäntömuutoksista aiheutuvat uudet haasteet. Vuosina 2022–2024 tupakkalain mukaisessa valtakunnallisessa ohjelmassa toteutetaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä keskittymällä valvonnassa niihin osa-alueisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa. Painopistealueet pyritään huomioimaan paikallisessa valvonnassa.

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Omavalvonnan tukeminen

Tupakkalain valvonta tukeutuu viranomaisvalvonnan lisäksi toiminnanharjoittajien itse harjoittamaan valvontaan ja toiminnansäätelyyn ("omavalvonta"). Painopisteen tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia.

Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015, jäljempänä EPT-laki) ohjaa päihdehaittojen vähentämiseksi tehtävää työtä. Ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakkatuotteiden käytön vähentämisen. Eri tahojen välinen yhteistyö on keskeisessä roolissa myös EPT-lain soveltamisessa. Painopisteenä tavoitteena on kehittää tupakkalain valvovien viranomaisten ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyötä niin, että yhteistyön tulokset tukisivat sekä tupakkalain että EPT-lain tavoitteiden toteutumista.

Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelmakauden painopisteenä vuosille 2020–2021 ovat savukkeiden ja kääretupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkausten uudet pakolliset merkinnät. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään vähittäismyyntipakkausten osalta erityistä huomioita uusiin pakollisiin merkintöihin. Lisäksi valvonnan toteuttamisessa tulisi kiinnittää huomiota viranomaisyhteistyön toimintatapojen luomiseen ja vakiinnuttamiseen sekä yhteistyön toimivuuteen.

Tarkastukset ja pakkokeinot

Tarkastukset suoritetaan yleensä samanaikaisesti muiden ympäristöterveyden tarkastusten kanssa. Tupakkalain ja lääkelain tarkastuksesta ilmoitetaan kohteeseen etukäteen tarkastuksen toimivuuden varmistamiseksi ja hallintolain (434/2003, 39 §) mukaisesti, jollei ilmoitus vaaranna tarkastuksen tarkoitusta. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa ja oppilaitoksissa, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perusteltua tehdä havaintoja tupakkalain noudattamisesta. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus. Tarkastuksesta kirjoitetaan tarkastuskertomus, joka lähetetään toimijalle tiedoksi toimenpiteitä varten: tarkastuskertomus voi sisältää huomautuksia ja toimenpidekehotuksia.

Valvontaohjelman mukaisia tarkastuksia ovat säännöllisen valvonnan tarkastukset ja niiden uusintatarkastukset sekä valvontaprojektitarkastukset. Suunnittelemattomat tarkastukset (mm. lupakäsittelyyn tai valitukseen liittyvät tarkastukset) ovat maksuttomia. Uusintatarkastuksessa tarkastetaan kiireellistä korjausta tarvittavien puutteiden korjaukset. Valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonta on maksullista, mikäli määräysten antaminen on johtunut tupakkalain säännösten noudattamatta jättämisestä.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikassa tarkastettavia asioita ovat tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja tupakkatuotteiden myyntilupaan liittyvät asiat, omavalvonta sekä tupakan, tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja tupakkajäljittelmien mahdollinen mainonta. Samalla tarkastuskerralla myyntipaikassa tarkastetaan myös nikotiinivalmisteiden myynti.

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvontatarkastuksilla varmistetaan, että tupakkalain 74, 76 ja 77 § mukaisia tupakointikieltoja noudatetaan. Ravintoloissa tarkastus voidaan tehdä päivällä normaalina virka-aikana, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola.

Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, kunnan viranomaisen voi tupakkalain 96 §:n mukaan kieltää kyseisen toiminnan. Kunta voi lisäksi ilmoittaa asiasta tilanteesta riippuen joko viralliselle syyttäjälle tai Valviralle. Ellei lainvastaista toimintaa lopeteta vapaaehtoisesti, kunnan viranomaisen voi asettaa kiellon tehosteeksi 105 § mukaisen uhkasakon. Kunta voi myös peruuttaa myönnetyn tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntiluvan (TupL 97 §). Valvira voi ryhtyä tupakkalain edellyttämiin toimenpiteisiin, jos tupakkalain vastainen mainonta tai muu myynninedistäminen on toteutettu koko maassa taikka samanaikaisesti usean kunnan tai aluehallintoviraston alueella.

Riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika

Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan piirissä olevat kohteet on tarkastettava riittävän usein ja siten, että oleellimmat tupakkalain näkökohdat tulevat tarkastuksissa huomioiduksi. Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävään aikaan sisältyy tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuksen kertomuksen laatiminen. Voimavarojen suunnittelussa on otettava huomioon myös matka-aika, mutta matkat valvontakohteeseen ja takaisin eivät sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan.

Valvira on esittänyt valvontaohjelmassa kohdetyyppikohtaiset tarkastustiheydet. Esitetyt tiheydet ovat lähtökohtana valvontasuunnitelmaa laadittaessa, mikäli kohteelle ei ole tehty riskinarviointia. Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tai vähentää tarpeelliseksi katsotulla määrällä. Vähimmäistarkastustiheys on 0,2 eli yksi tarkastus viiden vuoden välein.

Riskiä lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi:

- valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- omavalvonnan puutteellisuus
- myyntipaikan läheisyys suhteessa oppilaitoksiin tai muihin alle 18-vuotiaiden suosimiin paikkoihin
- tietty ajankohta (esimerkiksi alaikäisten yritykset ostaa tupakkatuotteita lisääntyvät yleensä syksyisin koulujen alettua)
- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä ja mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

LIITTEET

Ympäristöterveysvalvonnan keskeiset toimenpiteet vuonna 2021

Yhteiset

- VATI-järjestelmän kehittäminen

Elintarvikevalvonta

- Valtakunnalliset painopisteet
- Jäljitettävyyden toteutuminen Oiva-arvioinnissa (*tämä on yksi em. valtakunnallisista painopisteistä 2021*)
- Valvontaa suunnataan elintarvikkeiden valmistukseen
- Asiakirjatarkastusten lisääminen elintarvikevalvonnassa

Terveydensuojelu

- Kohteiden terveydensuojelulain 2 §:n mukaisen omavalvonnan tukeminen (on myös valtakunnallinen painopiste koko ohjelmakauden 2020-2024)
- Terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaiset säännölliset tarkastukset esiopetuksessa (Oppilaitosympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta)
- Talousvesi (tämä on myös tuota TsL 2 §:n mukaisen omavalvonnan tukemista)
  - Valvontatutkimusohjelmien päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
  - Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa
- Toimijoiden ja kiinteistöjen omistajien kanssa sisäilmatutkimusprosessin kehittäminen

Tupakka

- Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö
- Omavalvonnan tukeminen
- Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Tarkastussuunnitelmat vuodelle 2021

TERVEYDENSUOJELUN TARKASTUSSUUNNITELMA VUODELLE

2021

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan toimintojen lukumäärä	Suunniteltu määrä	Valvonnan tarve
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	87	1	86
Liikunta ja virkistystoiminta; yleiset uimarannat, uimahallit, kylpylät ja yleiset altaat, kuntosalit, liikuntatilat ja yleiset saunat	83	48	83
Sosiaalihuollon palvelut; lasten päiväkodit ja vastaavat; leikkitoiminta ja muu päivätoiminta (esim. leikkikerhot, avoimet päiväkodit tms.)	86	10	32
Sosiaalihuollon palvelut; sosiaalihuollon toimintayksiköt	104	20	42
Kokoontuminen; lasten ja nuorten kohteet (kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset jne.)	21	5	19
Opetustoiminta	63	15	51
Esiopetustoiminta päiväkodeissa ja kouluissa	61	26	26
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat laitokset ja huoneistot	80	4	27
Talousveden toimittaminen	136	50	130
Yhteensä	721	179	496

ELINTARVIKEVALVONNAN TARKASTUSSUUNNITELMA VUODELLE

2021

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan toimintojen lukumäärä	Suunniteltu määrä	Valvonnan tarve (arvio)
Elintarvikkeiden valmistus - eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevät laitokset	21	13	32
Elintarvikkeiden valmistus - leipomot ja muu valmistus	59	16	30
Elintarvikkeiden myynti	142	0	48
Elintarvikkeiden tarjoilu (562 kpl 18.1.2021)	599	125	300
Elintarvikkeiden kuljetukset	10	1	5
Elintarvikkeiden varastointi	2	1	1
Kontaktimateriaalitoiminta	7	1	3
Vähäriskinen toiminta elintarvikehuoneistossa	8	1	0
Alkutuotanto	277	5	71
Yhteensä	1125	163	490

TUPAKKAVALVONNAN TARKASTUSSUUNNITELMA VUODELLE 2021

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan toimintojen lukumäärä	Suunniteltu määrä	Valvonnan tarve
Tupakointikiellot ja -rajoitukset; Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	10	0	3
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	151	10	75
Yhteensä	161	10	78

LÄÄKELAIN MUK. TARKASTUSSUUNNITELMA VUODELLE 2021

Toimintaluokka	Suunnitelmallisen valvonnan toimintojen lukumäärä	Suunniteltu määrä	Valvonnan tarve
Nikotiinikorvaustuotteet	49	10	25
Yhteensä	49	10	25

Lapin AVIn arviointi- ja ohjauskäynnin kehittämisehdotukset ja huomautukset

Lapin AVI on suorittanut Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa 9.10.2020 kunnallisen ympäristöterveydenhuollon arviointi- ja ohjauskäynnin ja antanut sen 18.12.2020 laadituissa raporteissa Rovakaaren ympäristöterveydenhuollolle seuraavat kehittämisehdotukset sekä vastinepyynnöt.

YLEINEN

- Resurssit tulee valvonnan suunnitteluvaiheessa (valvontasuunnitelma) esittää valvonnan tarpeeseen perustuen. Valvonnan tarve määritellään suunnitelmallisessa valvonnassa kohdekohtaiseen riskinarviointiin perustuen. Kunnassa valvovana viranomaisena toimivan monijäsenisen toimielimen on esitettävä valvontasuunnitelmassa selostus toimenpiteistä, miten valvontavelvoitteet hoidetaan valvonnan tarpeeseen nähden riittämättömillä resursseilla. Valvontakohteiden poistaminen valvonnasta ei täytä valvontavelvoitteita.
- Riittävän osaamisen varmistamiseksi ja ylläpitämiseksi jokaisen viranhaltijan osallistuminen koulutukseen, suositus 8 päivää vuoden aikana.
- Laatujärjestelmän laatiminen, ylläpitäminen ja soveltaminen elintarvikelain (13.1.2006/23) 41. §:n mukaisesti. Suositellaan laatujärjestelmän laatimista, ylläpitämistä ja soveltamista myös tupakka- ja terveydensuojeluvalvontaan.
- Viestinnän sekä neuvonnan ja ohjauksen kehittäminen ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman (yhteinen osa, terveydensuojelun ja tupakkalain valvontaohjelmat sekä elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma) linjauksia vastaavaksi.
- Laboratorioiden kanssa on sovittu suullisesti niihin tukeutumisesta, mutta kirjallisia yhteistyösopimuksia ei ole laadittu.
- Valvontaprojekteihin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan alueellisella ja kansallisella tasolla. Käytännössä edellä mainittuihin projekteihin ei kuitenkaan ole aikaa osallistua.
- Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman linjausten tosiasiallinen huomioiminen ja toteuttaminen, eli esimerkiksi työajan varaaminen kyseisen ohjelmakauden

valvontaohjelmassa esitetyn työn ja toimintatapojen kehittämiseen, suunnitteluun ja toteutukseen.

- Valvontasuunnitelman kehittäminen kyseisen ohjelmakauden vaatimuksia paremmin vastaavaksi, erityisesti tarkastusten määrittely, valvonnan arviointi sekä painopisteet ja linjaukset. Elinympäristöterveyden edistämiseksi ei yksikössä ole käytössä menettelyjä, joilla suunnitelmallisesti ja säännöllisesti tuotettaisiin kunnan tai kuntalaisten käyttöön tietoa elinympäristön tilasta ja siinä tapahtuvista muutoksista sekä niiden terveydellisistä vaikutuksista. Ympäristöterveysyksikkö ei osallistu kunnan strategiatyöhön tai maankäytön suunnitteluun.
- Kohdekohtaisen riskinarvioinnin ja tarkastustiheyden määrittäminen tupakkalain kohteille.
- Epidemiaselvitystyöryhmien säännöllisen kokoontumisen aloittaminen ilman epäilyä ympäristöterveydenhuollon yksikön organisoimana.

ELINTARVIKEVALVONTA

- Valvontasuunnitelman laatiminen valvontatarpeeseen perustuen. Suunnitelmallisessa valvonnassa valvontatarve arvioidaan kohdekohteisella riskinarvioinnilla. Valvontatarpeen arvioinnin ja riskinarvioinnin kuvaaminen valvontasuunnitelmassa.
- Valvojan viranomaisen tulee selostaa, miten valvontavelvoitteet hoidetaan velvoitteiden mukaisesti. Resurssien puute ei ole peruste sille, että kohteita jätetään valvonnan ulkopuolelle.
- Laatujärjestelmän laatiminen, ylläpitäminen ja soveltaminen.
- Alueellisen, muiden valvontayksiköiden kanssa tehtävän, yhteistyön kehittäminen.
- Elintarvikevalvonnan vuodenaikaisen seurannan käyttöönotto ja kehittäminen,
- Elintarvikevalvonnan valtakunnallisten vaikuttavuusindikaattorien sisällyttäminen valvonnan seurantaan.
- Valvontayksikön tiedostamien heikkouksien (resurssit, kalibroinnit, erikoistuminen ja laboratoriopalvelut) poistaminen, rajoittaminen ja/tai hallinta.

Rovaniemen ympäristölautakunnan vastaus Lapin aluehallintoviraston kehittämisehdotuksiin ja huomautuksiin

Vuosina 2017-2020 Rovakaaren ympäristöterveydenhuollossa on resurssipuutteen vuoksi jätetty valvonnan ulkopuolelle seuraavia toimintoja.

- majoitustilat
- kuntosalit ja liikuntatilat
- elintarvikekontaktimateriaalitoimijat
- elintarvikkeiden kuljettaminen ja varastointi
- vähäriskinen elintarvikkeiden myynti (apteekit ym.)

- elintarvikkeiden alkutuotanto, pl. maidontuotantotilat
- lasten ja nuorten kokoontumishuoneistot (kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkihuoneistot)
- suurin osa kahvilatoiminnasta
- pienet, vähäriskiset, elintarvikemyymälät, ensimmäinen tarkastus tehdään
- kauneushoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat laitokset ja huoneistot, ensimmäinen tarkastus tehdään

Lapin AVI on huomauttanut, ettei resurssien puute ole peruste jättää kohteita valvonnan ulkopuolelle ja pyytänyt kunnassa valvovana viranomaisena toimivan monijäsenisen toimielimen esittämään valvontasuunnitelmassa selostuksen toimenpiteistä, joilla valvontavelvoitteet hoidetaan valvonnan tarpeeseen nähden riittämättömillä resursseilla.

Vuoden 2021 valvontasuunnitelma on nyt pyritty laatimaan valvonnan tarpeen mukaisesti, mm. tarkastussuunnitelmaan on lisätty näkyviin valvonnan todellinen tarve. Tosin ympäristöterveydenhuollon valvontatietojärjestelmä VATIin liittyvät haasteet ja puutteet aiheuttavat jonkin verran epätarkkuutta lukuihin. Kehittämistoimenpiteet valvonnan tarpeen toteuttamiseksi eivät kuitenkaan ehtineet mukaan kaupungin vuoden 2021 talousarvioprosessiin. Valvontavelvoitetta ei ole mahdollista täyttää nykyisillä resursseilla, joten vuodelle 2022 tullaan esittämään resurssien lisäämistä valvontaan. Asianmukaisen valvonnan toteuttamiseksi tarvittavien lisähenkilötyövuosien määrä lasketaan ja suunnitellaan erikseen vuoden 2021 aikana. Samalla ideoidaan uusia valvonnan keinoja, joilla valvontaa kyettäisiin suorittamaan tehokkaammin samoilla resursseilla. Alustavasti näitä keinoja voisivat olla esimerkiksi asiakirjatarkastusten lisääminen, sisäilma-asiiantuntijuuden lisäämisen edistäminen kaupungin muihin palveluyksiköihin ja valvontaprojektien hyödyntäminen. Laatujärjestelmän ja toimintamallien kehittämisessä voitaisiin hyödyntää ulkopuolisia asiantuntijoita. Vuoden 2021 aikana laaditaan ympäristöterveydenhuollon kehittämissuunnitelma, johon sisältyvät edellä mainitut asiat.